

MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program
Olvasási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport

Éves szakmai szöveges beszámoló, 2023-24

A kutatócsoport célja, fő tevékenysége

A Kutatócsoport kutatási programjának legfontosabb törekvése, hogy a nemzetközi angol nyelvű szakirodalomban a szövegértő olvasás hatékonyságának, eredményességének egyik legmeghatározóbb elemeként definiált hangos olvasási fluencia képességének vizsgálatát hazánkban is megvalósítsa, az erről való gondolkodási paradigmát pedig megismertesse a kutatókkal, pedagógusképzőkkel és a közoktatásban dolgozó pedagógusok körében. Ezen kívül és ezzel együtt olyan jelentős tényezők, folyamatok feltérképezését tűztük ki célul, mint a meggyőződések és szemléleti kérdések vizsgálata az oktatási rendszer szereplői körében.

A fentiekén kívül a párhuzamosan folyó, a pályázatban leírt kutatási tevékenységünk mellett, de ahhoz kapcsolódóan folytatott kutatásainkból is születtek publikációk. Kiemelem itt Bálint Ágnes Dienes Zoltán matematika tantárgypedagógiai munkájáról írt tanulmányát. Az eddigi eredményeink hazai bemutatásának talán legfontosabb színtere a 2023-as Országos Neveléstudományi Konferencia, ahova két szimpóziummal is jelen leszünk, ezeknek címei: 1. A metakogníció, a tudatelméleti képesség és az episztemológiai tudatosság fejlesztése a ProMeToM pedagógus továbbképzésben, 2. Az olvasási fluencia, olvasástechnika vizsgálata, mérése. A 24-es ONK-n szintén több előadással képviseljük a Kutatócsoportot.

A Kutatócsoport tagjaihoz kötődik a nemzetközi együttműködés keretében működő ProMeTom elnevezésű metakogníció, tudatelmélet és episztemológiai nézetek területén folyó általános iskolai kutatás és pedagógus továbbképzés és kutatás lebonyolítása. A kutatásokat Bálint Ágnes vezette, a képzéseket szintén Bálint Ágnes koordinálásával Csíkos Csaba, Zank Ildikó és Steklács János tartotta online formában. A téma elméleti háttéréről monográfia készült Metakogníció, episztemológiai meggyőződések, tudatelmélet: az iskolai tudásrendszer háttérdimenziói címmel, ami megjelenés alatt áll az Akadémiai Kiadónál.

A 2023-24-es akadémiai évben végzett kutatási tevékenység

1. Olvasási fluencia vizsgálata

Fő tevékenységünk a második osztályos tanulók hangos olvasási fluencia vizsgálatának felmérése és elemzése volt. Ezt országosan 21 iskolában közel 670 tanuló bevonásával végeztük el. A folyamatba a kutatócsoport tagjain kívül közreműködőként, felvételt rögzítőként, elemzőként, osztályfőnökként több mint 70 pedagógus kapcsolódott be. A fluencia elméleti

kérdéseiről, illetve eredményeiről rendelkezünk megjelent, bíráló alatt álló és most készülő tanulmányokkal is.

2. Tanári meggyőződések

Ezen a területen nemzetközi szinten angoltanárok meggyőződéseinek, tantárgyi műveltségének és tananyag használatának összefüggései vizsgálata céljából validáltunk egy saját fejlesztésű kérdőívet, illetve a kérdőíves vizsgálat is megtörtént, ezzel kapcsolatban három publikáció született eddig, egy megjelent, kettő bíráló alatt van.

A kutatási tervnek megfelelően a fluenciakutatásban résztvevő tanulók és osztályfőnökeik nézeteinek vizsgálata és ezek összefüggéseinek vizsgálata olvasási teljesítményükkel 2024 szeptemberében kezdődött el.

3. Olvasási stratégiák

Magyar középiskolás tanulók és tanulást támogató olvasási stratégiai terén és végeztünk a 2023-24-es évben kutatást, ennek eredményeiből készült egy angol nyelvű tanulmány, ami bírálói szakaszban van. Az egyetemi hallgatók tanulási, olvasási stratégiáit vizsgáló szemkamerás és kérdőíves kutatásunk eredményeiből konferencián számoltunk be.

4. Morfológiai tudatosság és szövegértés

2024 tavaszán végeztünk a partner iskoláink közül néhányban morfológiai tudatosságot és szövegértési eredményességet célzó kutatást, ez az adatok feldolgozásának és elemzésének fázisban van.

A kutatásokról megjelent, illetve bíráló, valamint megjelenés alatt álló publikációink, valamint a konferenciaszerepléseink listáját külön mellékletben ismertetjük, akárcsak a fokozatszerzéseket.

Disszeminációs tevékenység

Több esetben tartottunk a kutatócsoport kutatási területével kapcsolatos előadást. Ezen kívül televíziós beszélgetések is készültek, ahol a kutatócsoportunk tevékenysége, célja is a fókuszba került. A legfontosabb disszeminációs eseményünk az eddigi munkánkat és a jövőre vonatkozó elképzeléseinket bemutató konferenciánk volt Budapesten, az ELTE BTK-n 2024 júniusában. A rendezvényen az előadásokon kívül személyes találkozásra, ismerkedésre és szakmai tapasztalatcserére is lehetőséget teremtettünk a munkánkba bekapcsolódott pedagógusok és a kutatócsoport tagjai között.

Disszeminációs események:

- Tananyagba ágyazott szövegértés-fejlesztés (előadás, Sipos Zsóka) 2023. 02. 22.
Dyslexiás Gyermekekért Egyesület (ONLINE) 250 fő

- Logopédiai eszközök az óvodai csoportban (előadás, Sipos Zsóka) 2023. 03. 08. Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XXII. Kerületi Tagintézménye (ONLINE) 400 fő
- Az olvasás és írás vizsgálata (előadás, Sipos Zsóka) 2023. 11. 16. Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Püspökladányi Tagintézménye 60 fő
- Hogyan értik félre a gyermekek az írott szöveget? (előadás, Sipos Zsóka) 2024. 03. 02. Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XXII. Kerületi Tagintézménye (ONLINE) 400 fő
- Korszerűsíthető-e a magyar olvasás oktatás? Beszélgetés Steklács Jánossal a Tudástér c. műsorban 2024. 05. 21. Pécs TV
https://www.youtube.com/watch?v=6Xq7G1uMIfI&ab_channel=P%C3%A9csTV
- Miért nem tudnak jól olvasni a magyar diákok? Beszélgetés Steklács Jánossal a Szemünk fénye c. műsorban 2024. 03. 20. Pécs TV
https://www.youtube.com/watch?v=VZiyPciMLYU&ab_channel=P%C3%A9csTV
- A flow-kutatás mai irányai – Mire jó a flow az iskolában? 2024. 04.10 Nemzetiségi Tavaszi Pedagógiai Napok, Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központ, Budapest (online) 50 fő
- Olvasási fluencia és szövegértési képességek vizsgálata alsó tagozaton, A Kutatócsoport konferenciája 2024. 06. 24. BP. ELTE BTK 40 fő
- Olvasástechnika és olvasási fluencia (előadás, Sipos Zsóka, Steklács János) 2024. 09. 25. Dyslexiás Gyermekekért Egyesület (ONLINE)85 fő

Tananyagok és taneszközök, oktatási segédletek

A kutatási tervünk szerint a fejlesztésekre a kutatási ciklus végén kerül sor, de eddig is jelentek meg a kutatási tevékenységünkkel kapcsolatos munkáink:

- Modern szemléletű szövegértés-tanítás az alsó tagozaton, pedagógus-továbbképzési program (30 órás), Huszár-Samu Nóra
- Tanulástámogatás, Tanulás szövegből, online tananyag, PTE Moodle, Steklács János, Dombi Judit

A pályázat időterve

Tevékenységek	2022/2023		2023/2024		2024/2025		2025/2026	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Elméleti háttér áttekintése	X	X						
A kiválasztott iskolák, pedagógusok meghívása a kutatási programba, felmérés lebonyolítása	X							
Az olvasási fluencia, szövegértés, olvasási stratégiák felmérése		X	X	X	X	X	X	X
Szemkamerás vizsgálatok			X	X	X	X	X	X

A tanárok és diákok meggyőződéseinek és szemléletének vizsgálata	X	X	X	X	X	X	X	
A hangos olvasás, önkorrektció, morfológiai tudatosság, lexikai elérés vizsgálata	X	X	X	X	X	X	X	
Digitális írásbeliség és IT eszközök használatának vizsgálata					X			
Olvasási folyamat és valós idejű fiziológiai eszközök hatásának vizsgálata						X		

Pécs, 2024. 09. 30.

Steklács János
Kutatócsoport-vezető